

RP 83/2004 rd

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av tilläggsprotokollet till den europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om rättshjälp och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner det tilläggsprotokoll till den europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om rättshjälp som undertecknades den 4 oktober 2001 samt förslaget till lag om sättande i kraft av tilläggsprotokollet.

Avsikten med tilläggsprotokollet är att förbättra effektiviteten vid tillämpningen av överenskommelsen genom att precisera avtalsparternas skyldigheter när det gäller bestämmelserna om samarbetet mellan cen-

tralmyndigheterna och kommunikationen mellan advokater och rättshjälpssökande. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i tilläggsprotokollet som hör till området för lagstiftningen. Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som tilläggsprotokollet till överenskommelsen träder i kraft för Finlands del.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	3
3. Propositionens ekonomiska verkningar.....	3
4. Beredningen av propositionen	3
DETALJMOTIVERING.....	5
1. Innehållet i överenskommelsens tilläggsprotokoll.....	5
2. Lagförslag.....	5
3. Ikraftträdande.....	6
4. Behovet av riksdagens samtycke samt lagstiftningsordning.....	6
LAGFÖRSLAGEN.....	8
om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet till den europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om rättshjälp.....	8
BILAGA.....	9

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Den Europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om fri rättegång ingicks i Strasbourg den 27 januari 1977 och trädde i kraft i Finland den 27 juli 1980. Utgångspunkten för överenskommelsen var Europarådets ändamål att skapa en fastare enhet mellan dess medlemsstater. Med hänsyn till denna utgångspunkt har det ansetts önskvärt att avlägsna de ekonomiska hinder som finns i fråga om civilprocesser mellan medborgarna i olika medlemsstater och att möjliggöra för ekonomiskt missgynnade personer att lättare utöva sina rättigheter i medlemsstaterna. Upprättandet av ett system för översändande av ansökningar om rättshjälp mellan Europarådets medlemsstater har ansetts bidra till att uppnå detta mål.

När rättshjälpslagen (257/2002) trädde i kraft den 1 juni 2002 slopades uttrycket 'fri rättegång'. Enligt övergångsbestämmelsen i 31 § rättshjälpslagen skall en hänvisning till fri rättegång någon annanstans i lagstiftningen efter rättshjälpslagens ikraftträdande innebära en hänvisning till rättshjälp enligt rättshjälpslagen. Således är det logiskt att det engelska uttrycket 'legal aid' i tilläggsprotokollet har, med avvikelse från översättningen av den egentliga överenskommelsen, översatts med 'rättshjälp'.

Enligt överenskommelsen kan en person med hemvist inom någon av de fördragsslutande parternas område som önskar ansöka om rättshjälp i mål eller ärenden av civil-, kommersiell eller administrativ natur inom annan fördragsslutande parts område inlämna sin ansökan i den stat där han eller hon har hemvist. Denna stat skall översända ansökningsen till den andra staten. Varje fördragsslutande part skall utse en eller flera översändande myndigheter för att till utländska myndigheter översända ansökningarna om rättshjälp samt en central mottagande myndighet för att mottaga och åtgärda de ansökningar om rättshjälp som inkommer från annan fördragsslutande part. I Finland är justitieministeriet både översändande myndighet och mottagande centralmyndighet.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Ett viktigt mål för tilläggsprotokollet till överenskommelsen som trädde i kraft den 1 september 2002 är att i högre grad förplikta medlemsstaterna att samarbeta vid behandlingen av ansökningar om rättshjälp. Att ansökningarna varit ofullständiga och behövt översättas har vållat problem och fördröjt beviljandet av rättshjälp. Avsikten med tilläggsprotokollet är att en bristfällig ansöknings som inkommit från annan medlemsstat inte avslås på grund av dessa brister utan sökanden ombedes komplettera ansökningsen. För att säkerställa förfarandets effektivitet skall mottagande centralmyndighet bekräfta mottagandet av ansökan. Det skall strävas till att beslut i ärendet fattas inom sex månader. Om ett beslut inte har fattats inom sex månader skall mottagande myndighet rapportera till översändande myndighet med angivande av detaljer om hur ansökan framskridit och om eventuella svårigheter som hindrar ett beslut.

Ett annat mål för tilläggsprotokollet är att främja kommunikationen mellan rättshjälpsökande och advokater. Avtalsparten som mottagit ansökningsen förbinder sig att se till att advokater som utsetts att representera sökande av rättshjälp kommunicerar med dem på ett av dem med lätthet förståeligt språk eller att kostnaderna för översättning och/eller tolkning av kommunikationen mellan advokater och sökande är täckta.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Bestämmelserna i tilläggsprotokollet medför i praktiken inga större ändringar i tillämpningen av den ursprungliga överenskommelsen i Finland. Propositionen har således inga betydliga ekonomiska verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Den multilaterala kommittén för den europeiska överenskommelsen om översändande

av ansökningar om rättshjälp beslöt vid sitt femte sammanträde den 11 september 2000 i Strasbourg att bereda ett tilläggsprotokoll till överenskommelsen. Överenskommelsen öppnades för undertecknande vid justitiemi-

nistrarnas konferens i Moskva den 4 oktober 2001. För Finlands del undertecknades överenskommelsen i detta sammanhang av justitieminister Johannes Koskinen.

DETALJMOTIVERING

1. Innehållet i överenskommelsens tilläggsprotokoll

Artike 1. *Syfte och definition.* Avsikten med tilläggsprotokollet är att i vissa avseenden ändra och komplettera överenskommelsen. I protokollet avses med "anmodad part" den part som tar emot en ansökan om rättshjälp.

Artikel 2. *Samarbete mellan parter.* Genom tilläggsprotokollet förpliktar sig parterna att ge varandra ömsesidigt bistånd i största möjliga utsträckning när det gäller ansökningar om rättshjälp i civila, kommersiella och administrativa ärenden samt att inte avslå ansökningar som gjorts enligt överenskommelsen utan att i sak beakta dem.

Artikel 3. *Kommunikation mellan advokater och sökande.* Den anmodade parten skall se till att advokater som utsetts att representera sökande kommunicerar med dem på ett av dem med lätthet förståeligt språk, eller se till att kostnaderna för översättning och/eller tolkning av kommunikationen mellan advokater och sökande är täckta. När det inte är möjligt att tillämpa ovan nämnda förfarande, skall den anmodade parten tillhandahålla lämpliga medel för att säkerställa denna kommunikation. Det formulär som används för att översända ansökningar om rättshjälp skall ange de språk som sökande förstår.

Artikel 4. *Effektivitet i förfarandet.* Avtalsparterna förpliktar sig att handlägga ansökningarna inom skälig tid. Mottagande centralmyndighet skall bekräfta mottagandet av ansökningen och meddela beslutet som fattats om ansökningen. Avtalsparterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ett förstahandsbeslut fattas inom sex månader efter dagen för mottagandet. Om ett beslut inte har fattats inom sex månader skall mottagande myndighet rapportera till förmedlande myndighet om eventuella svårigheter som hindrar ett beslut och med angivande av detaljer om hur ansökan framskridit.

Artikel 5. *Uttryck för samtycke till att vara bunden.* De stater som har undertecknat överenskommelsen kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna av protokollet antingen genom undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännan-

de, eller undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande följt av ratifikation, godtagande eller godkännande. För att deponera ett instrument rörande ratifikation, godtagande eller godkännande skall medlemsstaten redan ha deponerat ett instrument rörande ratifikation, godtagande eller godkännande av överenskommelsen hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 6. *Ikraftträdande.* Tilläggsprotokollet träder i kraft första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen då minst två medlemsstater i Europarådet har undertecknat protokollet. När det gäller en medlemsstat som därefter uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av protokollet, träder det i kraft första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen då staten undertecknade protokollet.

Artikel 7. *Anslutning.* Anslutning sker genom att ett anslutningsinstrument deponeras hos Europarådets generalsekreterare. Anslutningsinstrumentet träder i kraft den första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen för deponeringen.

Artikel 8. *Reservationer.* Inga reservationer får göras mot någon bestämmelse i protokollet.

Artikel 9. *Territoriell tillämpning.* En stat kan vid undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande eller godkännandeinstrument ange det eller de territorier beträffande vilket protokollet skall tillämpas. Denna deklaration kan senare ändras genom en underrättelse till Europarådets generalsekreterare.

Artikel 10. *Uppsägning.* En avtalslutande part kan säga upp protokollet genom en underrättelse till Europarådets generalsekreterare. Uppsägningen träder i kraft efter sex månader.

Artikel 11. *Underrättelser.* Europarådets generalsekreterare skall underrätta Europarådets medlemsstater om varje undertecknande av protokollet och ändringar i dess tillämpning. Protokollet är giltigt på engelska och franska.

2. Lagförslag

I 95 § 1 mom. grundlagen förutsätts att sådana bestämmelser i internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft genom en särskild lag. Propositionen innehåller ett förslag till blankettlag.

1 §. Genom 1 § i lagförslaget sätts de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen i kraft.

2 §. Om ikraftträdandet bestäms genom förordning av republikens president. Lagen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen.

3. Ikraftträdande

Enligt artikel 6 i tilläggsprotokollet träder överenskommelsen i kraft första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen då minst två medlemsstater i Europarådet har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet. Tilläggsprotokollet trädde i kraft den 1 september 2002 sedan Sverige och Danmark hade ratificerat det. För Finlands del träder överenskommelsen i kraft första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen då Finland har deponerat sitt ratifikationsinstrument hos Europarådets generalsekreterare.

4. Behovet av riksdagens samtycke samt lagstiftningsordning

Enligt 94 § 1 mom. grundlagen krävs riksdagens godkännande för sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis avser denna befogenhet hos riksdagen alla de bestämmelser i internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen. En bestämmelse i ett fördrag eller annan internationell förpliktelse anses enligt grundlagsutskottet höra till området för lagstiftningen om 1) den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) det om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen skall beskrivas i lag, 4) det finns lagbestämmelser

om den sak som bestämmelsen gäller eller 5) det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse i en internationell förpliktelse enligt dessa grunder till området för lagstiftningen oavsett om bestämmelsen strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

Enligt artikel 2 i tilläggsprotokollet förpliktar sig parterna att ge varandra ömsesidigt rättshjälp i största möjliga utsträckning när det gäller de ansökningar som avses i överenskommelsen. Den anmodade parten förbinder sig att i sak beakta ansökningar som gjorts enligt överenskommelsen trots eventuella formella brister samt att vid behov inhämta ytterligare information av förmedlande parten. Enligt 21 § 2 mom. grundlagen skall offentligheten vid handläggningen samt rätten att bli hörd och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Till garantierna som avses i bestämmelsen hör även en parts rätt att få rättslig hjälp vid behov på det allmännas bekostnad (se RP 309/1993 rd). I finsk lagstiftning finns bestämmelser om tillämpningsområdet för rättshjälp och behandlingen av ansökningar om rättshjälp i rättshjälpslagen. Bestämmelserna i artikel 2 i protokollet hör således till området för lagstiftningen.

Enligt artikel 3 i tilläggsprotokollet förpliktas den anmodade parten att se till att kommunikationen mellan rättsbiträdet och den som söker fri rättegång sker på ett språk som den sökande förstår. Till de garantier som avses i 21 § 2 mom. grundlagen hör även en parts rätt att samtala förtroligt med sitt rättsbiträde. En förutsättning för utövande av denna rätt är att parterna förstår varandra. Bestämmelser om ersättning av kostnaderna för tolkning och översättning finns i rättshjälpslagen. Bestämmelserna i artikel 3 styckena 1 och 2 i protokollet hör således till området för lagstiftningen.

Artikel 4 i tilläggsprotokollet innehåller förfarandebestämmelser om den tid inom vilken ansökningar skall behandlas samt förpliktelserna att lämna information i anslutning till behandlingen. Enligt 21 § 1 mom. har var och en rätt att på behörigt sätt och

utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag. Närmare bestämmelser om behandlingen av de ansökningar som avses i protokollet finns i rättshjälpslagen. Bestämmelserna i artikel 4 protokollet bör således anses höra till området för lagstiftningen.

I artikel 1 i tilläggsprotokollet finns en definition av vad som avses med ”anmodad part”. En dylik definition som indirekt påverkar tolkningen av materiella avtalsbestämmelser hör också till området för lagstiftningen (se GrUU 6/2001 rd).

Eftersom ovan nämnda artiklar på det sätt som avses i 94 § 1 mom. grundlagen hör till området för lagstiftningen bör tilläggsprotokollet godkännas av riksdagen.

Tilläggsprotokollet innehåller inte be-

stämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i lagens 94 § 2 mom. Enligt regeringens uppfattning kan tilläggsprotokollet således godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om sättande i kraft kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner den vid justitiedepartementets konferens den 4 oktober 2001 i Moskva undertecknade europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om rättshjälp.

Eftersom tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslagen

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet till den europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om rätts-hjälp

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 § De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den vid justitieministrarnas konferens den 4 oktober 2001 i Moskva undertecknade europeiska överenskommelsen	gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem. 2 § Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.
---	--

Helsingfors den 7 maj 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*

*Bilaga*TILLÄGGSPROTOKOLL TILL DEN
EUROPEISKA ÖVERENSKOMMELSEN
OM ÖVERSÄNDANDE AV
ANSÖKNINGAR OM RÄTTSHJÄLPADDITIONAL PROTOCOL TO THE
EUROPEAN AGREEMENT ON THE
TRANSMISSION OF APPLICATIONS
FOR LEGAL AID

Europarådets medlemsstater och de övriga parterna i den europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om rättshjälp, som öppnades för undertecknande i Strasbourg den 27 januari 1977, som har undertecknat detta protokoll,

som uppmärksammar utvecklingen och tillämpningen av överenskommelsen som ett effektivt rättsligt ramverk för översändande av ansökningar om rättshjälp på en paneuropeisk nivå,

som anser att det är önskvärt att avlägsna befintliga hinder för civilrättsliga processer utomlands och att tillåta personer med en ekonomiskt svag ställning att lättare utöva sina rättigheter utomlands,

som önskar förbättra effektiviteten vid tillämpningen av överenskommelsen och komplettera den i vissa avseenden, särskilt när det gäller frågor som rör ömsesidigt bistånd mellan centralmyndigheter och kommunikationen mellan advokater och rättshjälpssökande,

som beaktar resolution (76) 5 om rättshjälp i civila, kommersiella och administrativa ärenden,

som beaktar rekommendation nr R (99) 6 om förbättring av den praktiska tillämpningen av den europeiska överenskommelsen om översändande av ansökningar om rättshjälp,

som tar hänsyn till artikel 6 i konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och betonar rättshjälpssökandes behov av att kunna kommunicera med sina advokater inte bara i domstolar utan också innan de inleder rättsprocesser,

har kommit överens om följande:

The member States of the Council of Europe and the other Parties to the European Agreement on the Transmission of Applications for Legal aid, opened for signature in Strasbourg on 27 January 1977 (hereinafter referred to as "the Agreement"), signatories to this Protocol,

Noting the development and the implementation of the Agreement as an effective legal framework for the transmission of applications for legal aid at the pan-European level;

Considering that it is desirable to remove existing obstacles to civil proceedings abroad and to permit persons in an economically weak position more easily to exercise their rights abroad;

Desirous to improve the efficiency of the operation of the Agreement and to supplement it in certain aspects, in particular as regards questions relating to mutual assistance between central authorities and to the communications between lawyers and applicants for legal aid;

Bearing in mind Resolution (76) 5 on legal aid in civil, commercial and administrative matters;

Having regard to Recommendation No. R (99) 6 on the improvement of the practical application of the European Agreement on the Transmission of Applications for Legal Aid;

Taking into account Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and underlining the need for applicants for legal aid to be able to communicate with their lawyers not only in courts, but also before commencing judicial proceedings;

Have agreed as follows:

Artikel 1

Syfte och definition

1. Detta protokolls syfte är att, mellan parterna i protokollet, ändra och i vissa avseenden komplettera överenskommelsens bestämmelser.

2. I överenskommelsen och i detta protokoll avses med "anmodad part" den part som tar emot en ansökan om rättshjälp från en annan part i enlighet med överenskommelsens och detta protokolls bestämmelser.

Article 1

Purpose and definition

1. The purpose of this Protocol is to amend and supplement in certain aspects, as between the Parties to the Protocol, the provisions of the Agreement.

2. For the purpose of the Agreement and of this Protocol, "requested Party" means any Party who receives an application for legal aid from another Party in accordance with the provisions of the Agreement and this Protocol.

Artikel 2

Samarbete mellan parter

1. Parterna förpliktar sig att utan dröjsmål ge varandra ömsesidigt bistånd i största möjliga utsträckning när det gäller ansökningar om rättshjälp i civila, kommersiella och administrativa ärenden som ligger inom den anmodade partens behöriga myndigheters jurisdiktion.

2. Om inte annat följer av överenskommelsens bestämmelser, får den anmodade parten inte avslå ansökningar som gjorts enligt överenskommelsen utan att i sak beakta dem utan skall behandla dem på effektivast möjliga sätt enligt interna förfaranden, som kan innefatta inhämtande av ytterligare information.

Article 2

Co-operation between Parties

1. The Parties undertake promptly to afford each other the widest measure of mutual assistance in respect of applications for legal aid in civil, commercial or administrative matters which fall within the jurisdiction of the competent authorities of the requested Party.

2. Subject to the provisions of the Agreement, the requested Party shall not reject applications made under the Agreement without considering their merit, but shall process them in the most effective way possible in accordance with domestic procedures, which may include the seeking of further information.

Artikel 3

Kommunikation mellan advokater och sökande

1. Den anmodade parten skall

a) se till att advokater som utsetts att representera sökande kommunicerar med dem på ett av dem med lätthet förståeligt språk, eller

b) se till att kostnaderna för översättning och/eller tolkning av kommunikationen mellan advokater och sökande är täckta.

Article 3

Communication between lawyers and applicants

1. The requested Party shall:

a. ensure that lawyers appointed to represent such applicants communicate with these applicants in a language readily understood by them, or

b. ensure that costs for translation and/or interpretation of the communications between lawyers and applicants are covered.

2. När det inte är möjligt att tillämpa punkt 1 ovan, skall den anmodade parten tillhandahålla lämpliga medel för att säkerställa effektiv kommunikation mellan advokater och sökande.

3. Det formulär som används för att över-sända ansökningar om rättshjälp enligt överenskommelsen och detta protokoll skall ange de språk som sökande med lätthet förstår.

2. Where it is not practicable to apply paragraph 1 above, the requested Party shall provide appropriate means to ensure the effective communication between lawyers and applicants.

3. The form used to transmit applications for legal aid under the Agreement and this Protocol shall indicate the languages readily understood by applicants.

Artikel 4

Effektivitet i förfarandet

1. Varje part skall handlägga ansökningarna inom skälig tid och skall anmoda mottagande centralmyndigheter att

- a) bekräfta mottagandet av ansökan,
- b) meddela förmedlande myndighet de beslut som fattats om ansökan,
- c) vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att, när så är möjligt, ett första-handsbeslut fattas inom sex månader med hänsyn till alla ansökningar, förutsatt att all nödvändig information har erhållits,
- d) rapportera till förmedlande centralmyndigheter sex månader efter dagen för mottagandet av en fullständig ansökan, om ett beslut ännu inte har fattats, med angivande av detaljer om hur ansökan framskridit och om eventuella svårigheter som hindrar ett beslut.

Article 4

Efficiency of the procedure

Each Party shall deal with applications within a reasonable time and shall require receiving central authorities to:

- a. acknowledge receipt of the application;
- b. inform transmitting authority of the decision taken on the application;
- c. take all necessary steps to ensure that, whenever possible, a first instance decision is made in respect of all applications within six months, provided all information needed has been supplied;
- d. report to transmitting central authorities six months after the date of receiving a complete application, if a decision has not been made, giving details on the progress of the application and any difficulties which are preventing a decision.

Artikel 5

Uttryck för samtycke till att vara bunden

1. Detta protokoll skall stå öppet för under-tecknande av de stater som har under-tecknat överenskommelsen och som kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna antingen genom

- a) under-tecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
- b) under-tecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande följt av ratifikation, godtagande eller godkännande.

Article 5

Expression of consent to be bound

1. This Protocol shall be open for signature by the States which have signed the Agreement, which may express their consent to be bound by either :

- a. signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- b. signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2. En medlemsstat i Europarådet får inte underteckna detta protokoll utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller deponera ett instrument rörande ratifikation, godtagande eller godkännande, om den inte redan har deponerat eller samtidigt deponerar ett instrument rörande ratifikation, godtagande eller godkännande av överenskommelsen.

3. Ratifikations , godtagande eller godkännandeinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

2. A State may not sign this Protocol without reservation as to ratification, acceptance or approval, or deposit an instrument of ratification, acceptance or approval, unless it has already deposited or simultaneously deposits an instrument of ratification, acceptance or approval of the Agreement.

3. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Artikel 6

Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen då två medlemsstater i Europarådet har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet, i enlighet med bestämmelserna i artikel 5.

2. När det gäller en medlemsstat som där efter uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av det, träder protokollet i kraft första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen för undertecknande utan reservation för ratifikation, godtagande eller godkännande eller deponering av dess ratifikations , godtagande eller godkännandeinstrument.

Article 6

Entry into force

1. This Protocol shall come into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which two member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol, in accordance with the provisions of Article 5.

2. In respect of any State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall come into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of its signature without reservation as to ratification, acceptance or approval or deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Artikel 7

Anslutning

1. Efter det att detta protokoll har trätt i kraft, kan varje stat som har anslutit sig till överenskommelsen också ansluta sig till protokollet.

2. Anslutning skall ske genom deponering hos Europarådets generalsekreterare av ett anslutningsinstrument, som träder i kraft den första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter dagen för deponeringen.

Article 7

Accession

1. After the entry into force of this Protocol, any State which has acceded to the Agreement may also accede to the Protocol.

2. Accession shall be effected by the deposit with the Secretary General of the Council of Europe of an instrument of accession which shall take effect on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of its deposit.

Artikel 8

Reservationer

Inga reservationer får göras mot någon bestämmelse i detta protokoll.

Artikel 9

Territoriell tillämpning

1. En stat kan vid undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange det eller de territorier beträffande vilket eller vilka detta protokoll skall tillämpas.

2. När det gäller ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter den dag Europarådets generalsekreterare tog emot en sådan deklaration.

3. En deklaration som gjorts enligt de två föregående punkterna kan, vad gäller ett territorium som angivits i en sådan deklaration, sägas upp genom en underrättelse till Europarådets generalsekreterare. Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer på utgången av en period om tre månader efter den dag generalsekreteraren tog emot en sådan underrättelse.

Artikel 10

Uppsägning

1. En avtalslutande part kan, för sitt vidkommande, säga upp detta protokoll genom en underrättelse till Europarådets generalsekreterare.

2. En sådan uppsägning träder i kraft sex månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot underrättelsen.

3. Uppsägning av överenskommelsen skall automatiskt medföra uppsägning av detta protokoll.

Article 8

Reservations

No reservation may be made in respect of any provision of this Protocol.

Article 9

Territorial application

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.

2. In respect of such territory, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General of the Council of Europe.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 10

Denunciation

1. Any Contracting Party may, in so far as it is concerned, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall take effect six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

3. Denunciation of the Agreement shall automatically entail denunciation of this Protocol.

Artikel 11

Underrättelser

Europarådets generalsekreterare skall underrätta Europarådets medlemsstater och varje stat som har anslutit sig till detta protokoll om

- a) varje undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande,
- b) varje undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande,
- c) deponering av instrument rörande ratifikation, godtagande eller godkännande,
- d) varje dag för detta protokolls ikraftträdande enligt artiklarna 5, 6 och 7,
- e) varje deklaration som erhållits enligt bestämmelserna i artikel 9,
- f) varje underrättelse som erhållits enligt bestämmelserna i artikel 10 och om dagen då en uppsägning träder i kraft,
- g) varje annat dokument, varje annan deklaration, underrättelse eller varje annat meddelande som rör detta protokoll.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättad i Moskov, den 4 oktober 2001, på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända be styrkta kopior till varje stat som undertecknat och anslutit sig till detta protokoll.

Article 11

Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and any State which has acceded to this Protocol of:

- a. any signature without reservation in respect of ratification, acceptance or approval;
- b. any signature with reservation in respect of ratification, acceptance or approval;
- c. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- d. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 5, 6 and 7;
- e. any declaration received in pursuance of the provisions of Article 9;
- f. any notification received in pursuance of the provisions of Article 10 and the date on which denunciation takes effect;
- g. any other act, declaration, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Moscow, this 4th day of October 2001, in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding States.